

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 15Co/53/2025
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6124350767
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 08. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jaroslav Mikulaj
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2025:6124350767.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, v senáte zloženom z predsedu JUDr. Jaroslava Mikulaja a sudcov JUDr. Jaroslava Galla a JUDr. Klaudie Koskovej, v právnej veci žalobcu: A. B., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom C. XXXX/XX, XXX XX D. D., zatúpený: JUDr. Andrea Stupárová, advokátka so sídlom Novomeského 1266/25, 962 31 Veľká Lúka, IČO: 50 224 620, proti žalovanému Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, 812 72 Bratislava - mestská časť Staré Mesto, IČO: 00 151 866, o zaplatenie 7.396,74 Eur s príslušenstvom, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 23. 01. 2025, č. k.: 21C/51/2024 - 308, takto

rozhodol:

I. Rozsudok okresného súdu potvrdzuje.

II. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % do troch dní od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd prvej inštancie rozhodne o ich výške.

odôvodnenie:

Konanie v prvej inštancii

1. Napadnutým rozsudkom okresný súd rozhodol, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 7.396,74 EUR v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku (výrok I.) a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 % v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania žalobcu (výrok II.)

2. Okresný súd rozhodoval o žalobe príslušníka Hasičského a záchranného zboru (ďalej len „žalobca“) proti Slovenskej republike (v zastúpení Ministerstva vnútra SR, ďalej len „žalovaný“) o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným neprebratím právne záväzného aktu Európskej únie – Smernice 2003/88/ES – v období rokov 2021 až 2024. Žalobca sa domáhal zaplatenia 7 396,74 EUR z titulu zásahu do osobnostných práv, ktorý mal nastať v dôsledku neuznávania doby vykonávanej služobnej pohotovosti na pracovisku ako pracovného času.

3. K spornej otázke patrila predovšetkým právna kvalifikácia doby výkonu tzv. „určenej pohotovosti na pracovisku“ ako pracovného času, ako aj posúdenie toho, či došlo k nadmernému prekročeniu 48-hodinového týždenného pracovného času a v dôsledku toho k zásahu do základných práv žalobcu.

4. Žalobca tvrdil, že právna úprava podľa zákona č. 315/2001 Z. z. o HaZZ nebola v súlade s čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, ktorá zaväzuje členské štáty zabezpečiť, aby priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval 48 hodín vrátane nadčasov. Podľa žalobcu slovenská úprava nesprávne definovala „pohotovosť na pracovisku“ ako inú formu služby, ktorá sa nezapočítavala do pracovného času, hoci podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ ide o nepochybný pracovný čas (napr. C-151/02 E., C-518/15 F. G. H.).

5. Žalobca v žalobe detailne uviedol rozsahy určenej pohotovosti za jednotlivé obdobia, ktorú vykonával výlučne na hasičskej stanici, bez možnosti vzdialiť sa. Prítomnosť bola povinná a pohotovosť bola sprevádzaná výjazdovou povinnosťou. Z jeho vyjadrení vyplynuli hodinové rozsahy tzv. „neuznanej“

služobnej pohotovosti. Tieto hodiny pohotovosti podľa žalobcu systematicky narušovali jeho právo na odpočinok, súkromie, rodinný život a zdravie. Argumentoval, že jeho pracovný čas (služba + pohotovosť) pravidelne prekračoval zákonný limit 48 hodín týždenne, čím došlo k závažnému zásahu do jeho osobnostných práv.

6. Žalobca svoju požiadavku na náhradu nemajetkovej ujmy vyčíslil paušálne, a to tak, že za každú hodinu nezapočítanej pohotovosti požadoval náhradu vo výške 3,35 EUR, čo zodpovedalo zákonnej sadzbe podľa ZoHaZZ v znení účinnom v rozhodnom období (2 % z priemernej mzdy v národnom hospodárstve). $2\,208 \text{ hodín} \times 3,35 \text{ EUR/hodina} = 7\,396,80 \text{ EUR}$. Žalobca uviedol, že tento výpočet nemá povahu mzdového nároku, ale ide o objektivizovaný spôsob kvantifikácie nemajetkovej ujmy.

7. Žalovaný vo vyjadrení namietal, že zo strany štátu nedošlo k nezákonnému zásahu. Podľa neho bola smernica 2003/88/ES riadne transponovaná a prax HaZZ je v súlade s právom EÚ. Zdôraznil, že pohotovosť nie je automaticky pracovným časom a je potrebné ju hodnotiť individuálne (rozhodnutie SDEÚ C-580/19 – A. C. I. J. K. L.).

8. Žalovaný spochybnil svoju pasívnu vecnú legitimitáciu s odôvodnením, že právna úprava služby v HaZZ je výsledkom činnosti parlamentu, nie MV SR ako rezortného orgánu.

9. Žalovaný tvrdil, že nároky za rok 2021 sú premlčané, tiež, že najneskôr v mesiaci nasledujúcom po službe mohol žalobca zistiť, že došlo k porušeniu jeho práv.

10. Podľa žalovaného nemajetková ujma nebola preukázaná. Poukázal na to, že žalobca nepodal žiadnu sťažnosť, žiadosť o prevelenie, ani nevyhľadal lekársku pomoc. Vnímal nárok ako zakrytý nárok na mzdové plnenie.

11. Okresný súd pri posúdení právneho základu zodpovednosti vychádzal z judikatúry Súdneho dvora EÚ (najmä C-6/90 a C-9/90 M.), podľa ktorej štát nesie zodpovednosť za škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Únie. Následne potvrdil, že neuznanie pohotovosti na pracovisku ako pracovného času bolo v rozpore s judikatúrou SDEÚ a preto išlo o nesprávnu transpozíciu smernice.

12. Vo vzťahu k pracovnoprávnemu režimu žalobcu konštatoval, že doby pohotovosti, ktoré žalobca vykonával, zodpovedali tzv. „aktívnej pohotovosti na pracovisku“, keďže mal povinnosť zotrvať v objekte stanice a byť pripravený na zásah. Na rozdiel od domácej pohotovosti sa táto forma považuje v práve EÚ za pracovný čas. Žalobca tým, že kombinoval službu (16 hodín) a pohotovosť (8 hodín) v rámci jednej 24-hodinovej zmeny, prekračoval týždenne 48 hodín v rozsahu: štandardne: 56 – 60 hodín týždenne (v závislosti od počtu zmien a zaradenia v službe).

13. Súd konštatoval, že žalobca preukázal zásah do jeho osobnostných práv, keďže nadmerné zaťaženie službami a nemožnosť plnohodnotného odpočinku zasiahli jeho rodinný život a zdravie. Nemajetková ujma bola konštatovaná ako dôsledok trvalého a systémového porušovania práva.

14. K výške náhrady súd akceptoval výpočet žalobcu ako objektivizovaný a primeraný. Aj keď neexistuje zákonná sadzba na výpočet nemajetkovej ujmy v tomto prípade, použitá sadzba 3,35 EUR/hod bola východiskom zo ZoHaZZ (sadzba za pohotovosť) a zároveň zohľadňovala špecifiká výkonu služby v režime verejného záujmu. Súd týmto výpočtom spojil kvalitatívny zásah (osobnostné práva) s kvantitatívnym ukazovateľom (rozsah hodín).

15. Súd odmietol námietku premlčania – každé porušenie zakladá samostatný nárok a žaloba z 26.7.2024 pokrýva ešte žalovateľné mesiace. K pasívnej legitimitácii uviedol, že Slovenská republika ako členský štát je zodpovedná za škodu spôsobenú porušením práva Únie bez ohľadu na to, ktorá zložka štátu je konkrétnym nositeľom kompetencie.

Odvolaie

16. Proti rozsudku sa odvolal žalovaný. V odvolaní uviedol viacero zásadných dôvodov, pre ktoré považoval rozhodnutie za nesprávne čo do právneho posúdenia aj skutkových záverov. Odvolanie bolo podané v plnom rozsahu a žalovaný navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietne, prípadne ho zruší a vec vráti na nové prejednanie a rozhodnutie.

17. Namietal nesprávnu právnu kvalifikáciu nároku. Podľa názoru žalovaného nesprávne zaradil súd prvej inštancie žalobcom uplatňovaný nárok ako nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. V skutočnosti žalobca založil výpočet svojho nároku na presne stanovenej sadzbe za každú hodinu výkonu služobnej pohotovosti, a to vo výške 3,63 EUR/hodina. Tento spôsob výpočtu podľa žalovaného nenasvedčuje o nemateriálnom zásahu do osobnosti žalobcu, ale o doplatku na mzde alebo nevyplatenej odmene za čas, ktorý mal byť považovaný za pracovný čas. Poukázal na to, že koncepčne ide o mzdovú pohľadávku, ktorú žalobca prezentuje ako osobnostný nárok len s cieľom vyhnúť sa prekážkam v pracovnoprávnom uplatnení. Podľa žalovaného nemajetková ujma nemôže byť vypočítaná matematickým spôsobom, a to paušálnym vynásobením hodín a sadzby, bez ohľadu na individuálne okolnosti, intenzitu zásahu a subjektívne následky. Takýto spôsob výpočtu je podľa neho nezlučiteľný s ustálenou judikatúrou slovenských súdov i Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. D. C. A.).

18. Ďalšia námietka smerovala k nedostatku právomoci všeobecného súdu. Žalovaný tvrdil, že všeobecný súd nie je oprávnený sám konštatovať, že slovenský právny predpis (konkrétne zákon č. 315/2001 Z. z. o HaZZ) je v nesúlade s právom Európskej únie, pokiaľ ide o transpozíciu smernice 2003/88/ES. Podľa jeho názoru je posudzovanie správnosti alebo nesprávnosti transpozície právneho aktu Únie vecou Európskeho súdneho dvora, a ak mal všeobecný súd pochybnosti o súlade, mal využiť mechanizmus predbežnej otázky podľa článku 267 ZFEÚ.

19. V tejto súvislosti poukázal aj na rozhodnutie Okresného súdu Trnava sp. zn. 102C/12/2023 (zrejme preklep v čísle senátu, poz. KS), ako aj rozhodnutia viacerých odvolacích súdov, v ktorých sa uvádza, že posúdenie nesúladu medzi vnútroštátnou legislatívou a smernicou nie je automatickým základom pre vznik zodpovednosti štátu.

20. Žalovaný ďalej tvrdil, že žalovaná Slovenská republika, konajúca prostredníctvom Ministerstva vnútra SR, nie je pasívne vecne legitimovaným subjektom v tomto spore. Žalobca bol príslušníkom HaZZ, čo je samostatne riadená organizačná zložka s právnou subjektivitou vo veciach výkonu služby a personálnej agendy. Ministerstvo vnútra nevydávalo ani neprijímalo právne akty, ktoré by priamo upravovali podmienky služby žalobcu. Podľa žalovaného žalobca namietal nie aplikáciu práva, ale jeho legislatívnu podobu, čo je konaním zákonodarnej moci, nie žalovaného subjektu. Preto v tomto prípade absentuje aktívne pôsobenie Ministerstva vnútra ako výkonného orgánu, ktorému by bolo možné prisúdiť zodpovednosť za vznik údajnej ujmy.

21. Tiež poukázal na skutočnosť, že činnosť HaZZ spadá pod výnimku uvedenú v článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS, ktorá stanovuje, že smernica sa nevzťahuje na osobitné činnosti v oblasti civilnej ochrany, verejnej bezpečnosti a urgentných zásahov. HaZZ ako záchranná služba má charakter zásahovej jednotky podobne ako polícia alebo armáda, ktoré sú z pôsobnosti smernice 2003/88/ES vylúčené. Na podporu svojho tvrdenia odvolateľ citoval rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C 52/04 (C. G. M. B.), v ktorom bol uznaný špecifický režim organizácie pracovného času v prípade hasičských jednotiek ako dôvod pre výnimku spod smernice. Podľa neho je preto nesprávne vykladať pohotovostné služby v HaZZ ako bežný pracovný čas podľa článku 2 smernice.

22. Ďalším dôvodom odvolania bola absencia dostatočne závažného porušenia, ktoré by bolo spôsobilé založiť zodpovednosť štátu za škodu podľa ustálenej trojprvkovej doktríny Súdneho dvora EÚ (M., D. G. C.). Odvolateľ poukázal na to, že v štyroch z celkovo šiestich sledovaných referenčných období nebol prekročený priemer 48 hodín týždenne. Len v dvoch obdobiach (4. a 6.) došlo k prekročeniu, a to len v rozsahu 50,5 a 51,12 hodiny týždenne.

23. Tieto mierne prekročenia nepovažoval za systémové, opakované a vedomé porušovanie smernice. Zároveň dodal, že nebolo preukázané, že by takéto prekročenie malo reálne negatívne následky na žalobcu v zmysle ujmy na zdraví, psychickej pohode či narušení rodinného života. Absentovalo tiež akékoľvek lekárske potvrdenie, sťažnosť alebo iný prejav zhoršenia osobnostného stavu.

24. Žalovaný ďalej vytkol žalobcovi, že do výpočtu pracovného času jednostranne započítal aj čas určenej služobnej pohotovosti, a to bez toho, aby preukázal, že počas tohto času vykonával aktívne pracovné činnosti alebo že bol podrobený takým obmedzeniam, ktoré by ho diskvalifikovali z možnosti odpočinku. Vychádzal z rozsudku C 580/19 (I. J.), kde Súdny dvor zdôraznil, že prítomnosť na pracovisku sama osebe nestačí – musí byť posúdená miera obmedzenia samostatného nakladania s časom pracovníka.

25. Rovnako spochybnil samotný výpočet výšky nároku, kde bola použitá sadzba 3,63 EUR/hodina – podľa neho ide o internú sadzbu HaZZ za pohotovosť, nie o zákonnú sadzbu náhrady nemajetkovej ujmy. Takáto paušalizácia je podľa neho neprípustná, keďže výška nemajetkovej ujmy má byť vždy individuálne určená podľa kritérií primeranosti, intenzity zásahu a subjektívneho vnímania následkov.

26. Napokon namietal, že súd prvého stupňa nesprávne vyhodnotil dĺžku referenčných období, keď namiesto zákonom predpísaného obdobia šiestich mesiacov aplikoval výpočty na skrátené štvormesačné obdobia. Podľa neho sa tým skreslil celkový priemer a vytvoril falošný dojem, že došlo k dlhodobému prekročeniu 48-hodinového limitu. Pritom však zákon o HaZZ výslovne umožňuje rozvrhnúť služobné časy na obdobie šiestich mesiacov, čo je aj súladné s článkom 19 smernice.

27. Svoje podanie uzavrel s tým, že žaloba je nedôvodná, opiera sa o nesprávne právne základy, chybné výpočty a predpoklady, a že súd prvého stupňa prekročil rámec svojej právomoci. Navrhol preto, aby odvolací súd rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietne, prípadne ho zruší.

Vyjadrenie k odvolaniu

28. Žalobca v úvode svojho vyjadrenia k odvolaniu uviedol, že zásadne nesúhlasí s tvrdením žalovaného, že uplatnený nárok má povahu mzdovej pohľadávky. Zdôraznil, že nežiadal žiadne mzdové plnenie, a že suma požadovanej náhrady nepredstavovala „nevyplatenú mzdu“ ani odmenu za výkon služby. Išlo podľa neho o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej systematickým a dlhodobým porušovaním

základného práva na obmedzenie pracovného času. Uviedol, že výpočtová metóda založená na počte hodín pohotovosti a sadzbe bola len pomôckou na objektivizáciu rozsahu a intenzity zásahu, a nie vyjadrením mzdovej náhrady. Podľa žalobcu nie je vylúčené, aby pri vyčíslení nemajetkovej ujmy použil výpočtové kritériá, pokiaľ tým len kvantifikuje dĺžku a intenzitu zásahu do svojho práva.

29. Ohradil sa proti záveru žalovaného, že by žaloba predstavovala obchádzanie pracovnoprávneho režimu. Podľa neho žalovaný zjavne nepochopil podstatu nároku, ktorá spočívala v zásahu do jeho osobnostných práv, a nie v ekonomickej ujme.

30. Vo vzťahu k námietke nedostatku právomoci súdu žalobca uviedol, že všeobecný súd je oprávnený a povinný aplikovať právo Európskej únie, vrátane smerníc, ak ide o ich priamy účinok vo vertikálnom vzťahu. Poukázal na to, že Súdny dvor EÚ v judikatúre (napr. vo veciach C 6/90 M., C 91/92 M. G.) uznal, že ak členský štát nesprávne alebo nedostatočne transponoval smernicu, jednotlivci sa môžu dovolať svojich práv priamo, a to pred národnými súdmi.

31. Namietol, že nie je potrebné, aby všeobecný súd predkladal predbežnú otázku, ak je výklad smernice dostatočne jednoznačný, resp. ak existuje ustálená judikatúra SDEÚ. V danej veci podľa žalobcu išlo o opakovane riešenú otázku pracovného času počas pohotovosti na pracovisku, ku ktorej sa vyjadril SDEÚ vo viacerých rozhodnutiach (C-303/98 I., C-151/02 E., C-580/19 I. J.). Zdôraznil, že nešlo o abstraktné posudzovanie ústavnosti zákona, ale o aplikáciu primátu práva EÚ v konkrétnom spore, čo je v kompetencii každého všeobecného súdu.

32. Na námietku absencie pasívnej vecnej legitímácie žalobca reagoval argumentom, že zodpovednosť za porušenie práva EÚ nesie členský štát ako celok, a teda Slovenská republika je oprávnená označená ako žalovaný subjekt. Uviedol, že nezáleží na tom, ktorý konkrétny orgán verejnej moci porušenie spôsobil (či zákonodarcu, výkonnú moc, alebo zamestnávateľ), lebo ide o objektívnu zodpovednosť štátu za transpozičný deficit.

33. Odvolal sa na rozsudky Súdneho dvora vo veciach C 46/93 D. G. C., C 224/01 N. a C 279/09 G., z ktorých vyplýva, že jednotlivé organizačné zložky štátu nemôžu byť zbavené zodpovednosti, ak porušenie vychádza z ich konania, opomenutia alebo legislatívneho rámca, ktorý sa ich týka.

34. Vyslovil názor, že SR ako členský štát je v takomto konaní vždy správne pasívne legitimovaná, a to bez ohľadu na to, či bola stranou pracovného pomeru alebo nie.

35. V ďalšej časti vyjadrenia žalobca reagoval na tvrdenie, že HaZZ patrí pod výnimku zo smernice. Uviedol, že článok 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS síce vylučuje niektoré druhy činností z pôsobnosti smernice 2003/88/ES, no táto výnimka sa musí interpretovať reštriktívne a nemôže sa vzťahovať na všetky zložky výkonu služby.

36. Žalobca tvrdil, že v jeho prípade išlo o štandardný, plánovaný výkon služby v pravidelnom režime, nie o činnosť počas výnimočných udalostí alebo núdzových stavov. Zároveň poukázal na to, že samotný HaZZ rozvrhoval službu mesačne a plánoval pohotovosti vopred, čo svedčí o bežnom pracovnom modeli, nie o výnimke podľa článku 2 ods. 2 smernice. Odvolával sa na judikatúru SDEÚ, ktorá smernicu 2003/88/ES aplikovala aj na hasičské zložky, pokiaľ išlo o bežné pohotovostné rozvrhnutie, najmä vo veci C 580/19 I. J..

37. Žalobca uviedol, že jeho nárok spĺňa všetky podmienky vyplývajúce z ustálenej judikatúry Súdneho dvora: Právo jednotlivca – článok 6 smernice 2003/88/ES zakladá subjektívne právo na limitovaný týždenný pracovný čas. Závažné porušenie – pohotovosť sa systematicky nezapočítavala do pracovného času, čo malo za následok dlhodobé a opakované prekračovanie 48-hodinového limitu počas rokov 2021 – 2023. Príčinná súvislosť a vznik ujmy – žalobca opakovane zdôrazňoval, že v dôsledku tohto preťaženia trpel zníženou kvalitou súkromného a rodinného života, obmedzenou regeneráciou a chronickým vyčerpaním.

38. Žalobca poznamenal, že v právnych veciach súvisiacich s porušením práva EÚ nie je vždy nutné preukázať ujmu prostredníctvom lekárskeho správ – ide o predpokladanú následkovosť, ktorá vyplýva z povahy porušeného práva. Podobne argumentovala aj judikatúra ESLP v prípadoch D. K. G. I. A..

39. Vo vzťahu k výpočtu žalobca zdôraznil, že nepoužil výpočtovú metódu na účely presnej tarifikácie, ale ako pomocné kritérium. Podľa neho ide o zovšeobecnenú a praktickú metódu, ktorá reflektuje rozsah zásahu – najmä časové obmedzenie spôsobené pracovnými povinnosťami. Uviedol, že nemajetková ujma môže byť vyčíslená aj pomocou objektivizovaných ukazovateľov, pokiaľ nejde o náhradu mzdy. Navyše, výška nároku podľa neho neprekračovala rámec obvyklých súdnych rozhodnutí v obdobných prípadoch.

40. 7. K referenčným obdobiam uviedol, že žalovaný nezohľadnil spôsob rozvrhu služieb, ktorý bol organizovaný v štvor až päť mesačných cykloch. Vychádzal zo skutočného výkonu služby podľa mesačných plánov a neprerátaval službu na celé kalendárne obdobie. Z tohto dôvodu považoval výpočty priemerného pracovného času za presné a založené na reálnych podkladoch. Ak by súd

aplikoval šesťmesačné obdobie, ako tvrdil žalovaný, došlo by k deformácii záťaže a zníženiu viditeľnosti prekročenia limitov.

41. Žalobca navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny, keďže neboli naplnené žiadne dôvody na jeho zmenu alebo zrušenie. Tvrdil, že skutkový aj právny stav bol súdom prvej inštancie správne posúdený a že jeho nárok bol preukázaný vo všetkých rozhodujúcich znakoch.

Replika
42. Žalovaný v replike k vyjadreniu žalobcu k odvolaniu zotrval na všetkých doteraz prezentovaných námietkach, pričom vyjadril presvedčenie, že odvolanie podal dôvodne, a žiadal jeho úplnému vyhovenu. V jednotlivých tematických okruhoch potom rozpracoval a rozšíril svoju právnu a skutkovú argumentáciu nasledovne:

43. K podmienkam náhrady nemajetkovej ujmy podľa práva EÚ žalovaný opätovne zdôraznil, že pre úspešnosť uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je potrebné splniť všetky tri podmienky zodpovednosti podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ: 1) porušenie právnej normy únie, ktorej cieľom je priznať jednotlivcovi právo, a ktorá je zároveň dostatočne závažná, 2) existencia škody, 3) existencia priamej príčinnej súvislosti medzi porušením a škodou. Osobitne pri prvej podmienke uviedol, že žalobcom citovaný článok 2 smernice 2003/88/ES je len výkladovým ustanovením, a nie ustanovením priznávajúcim subjektívne právo. Za jediný normatívne relevantný článok považoval článok 6 písm. b) tejto smernice. K druhej podmienke uviedol, že aj ak by došlo k prekročeniu priemerného týždenného pracovného času, je potrebné skúmať jednak rozsah tohto prekročenia a jednak konkrétne dopady na osobnostnú sféru žalobcu. V tretej podmienke akcentoval potrebu existencie priamej príčinnej súvislosti a odkázal na rozhodnutie SD EÚ vo veci C-300/21, podľa ktorého samotné porušenie právnej normy nie je postačujúce na priznanie náhrady.

44. K spôsobu preukazovania porušenia práva únie žalovaný uviedol, že medzi účastníkmi konania pretrváva zásadný rozpor ohľadom spôsobu preukazovania porušenia práva únie, najmä pri výklade pojmov „pracovný čas“ a „čas odpočinku“, ako aj vymedzenia relevantného obdobia pre výpočet priemerného týždenného pracovného času.

45. K výkladu pojmu pracovného času podrobne rozvinul svoju argumentáciu založenú na tom, že súd prvej inštancie neprihliadol na judikatúrou SD EÚ ustálený rozdiel medzi pracovným časom a časom odpočinku. Odkázal na judikáty I. (C-303/98), Jaeger (C-151/02) a F. (C-437/05), ktoré definujú pracovný čas ako dobu, počas ktorej je pracovník prítomný, vykonáva svoje činnosti a je k dispozícii zamestnávateľovi. Pracovný čas tak má byť chápaný ako protiklad k času odpočinku, pričom tieto dva pojmy sa vzájomne vylučujú.

46. Zároveň vyjadril nesúhlas s používaním fondu pracovného času ako základu pre výpočet pracovnej záťaže, poukazujúc na rozhodnutia viacerých súdov (napr. OS Rimavská Sobota 3C/18/2023, OS Trnava 11C/42/2024), ktoré túto metódu odmietli. V tejto súvislosti spochybnil význam § 97 zákona č. 315/2001 Z. z., pričom poukázal na to, že ide o ustanovenie určené výlučne na účely výpočtu mzdy, nie na právnu kvalifikáciu doby ako služobného času.

47. K otázke transpozície smernice a výkladu § 97 a § 86 v kontexte historickej transpozície smernice 2003/88/ES žalovaný uviedol, že Slovenská republika túto smernicu transponovala zákonom č. 561/2005 Z. z., a že kľúčové ustanovenia boli premietnuté najmä do § 85 až 93 zákona č. 315/2001 Z. z. Uviedol, že § 97 zákona č. 315/2001 Z. z. nie je transpozičným ustanovením smernice a žiadna z transpozičných tabuliek ho takto neoznačuje. Výklad tohto ustanovenia podľa žalovaného nemá žiadny význam pre posúdenie rozsahu pracovného času podľa smernice 2003/88/ES.

48. K otázke referenčného obdobia vo vzťahu k výkladu článku 16 smernice žalovaný detailne rozpracoval svoje stanovisko, podľa ktorého smernica požaduje, aby sa priemerný týždenný pracovný čas posudzoval v rámci referenčných období, ktoré môžu byť v prípade hasičských zborov až 6 alebo 12 mesiacov. V tejto súvislosti poukázal na § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., ktorý podľa jeho názoru reflektuje rovnaké funkčné nastavenie ako smernicou požadované referenčné obdobia, pričom ich považoval za transpozične identické. Z judikatúry SD EÚ a výkladového oznámenia Komisie (2023/C 143/06) vyvodil, že pri výpočte pracovného času musí ísť o priemerované hodnoty a nie o aritmetické súčty. V tejto súvislosti odkázal aj na rozhodnutie SD EÚ vo veci I..

49. Vo vzťahu k procesnému rámcu dokazovania žalovaný prezentoval rozsiahlu argumentáciu založenú na judikatúre NS SR (napr. sp. zn. 4 Cdo 285/2008, 3 M Cdo 6/2010, 5 Obo/52/2010) a ÚS SR, z ktorej vyvodil, že žalobca neunesol ani bremeno tvrdenia, ani dôkazné bremeno. Žalobca podľa neho neoznačil konkrétne zásahy do svojich práv a nepreukázal konkrétny dopad na jeho súkromný život, zdravie alebo iné chránenej hodnoty. Poukázal na to, že úvahy súdu prvej inštancie o existencii škody neboli podložené skutkovými tvrdeniami žalobcu a odôvodnenie priznanej náhrady bolo založené len na všeobecnom výpočte odpracovaných hodín.

50. Žalovaný poukázal na viacero rozhodnutí odvolacích súdov, ktoré vo vecne obdobných prípadoch zrušili rozhodnutia súdov prvej inštancie z dôvodu ich nedostatočného skutkového a právneho odôvodnenia (napr. KS Prešov 20Co/32/2024, KS Bratislava 14Co/100/2024). Z týchto rozhodnutí vyvodil, že súdy druhej inštancie odmietli paušálny výpočet nemajetkovej ujmy bez individualizácie dôsledkov, ako aj akékoľvek vyvodzovanie záverov na základe porovnávania s inými rozhodnutiami bez relevantnej skutkovej identity.

51. Na základe uvedeného žalovaný zotrval na návrhu zamietnuť žalobu v celom rozsahu a priznať mu náhradu trov konania. Argumentoval, že konanie žalobcu nebolo zamerané na ochranu subjektívneho práva, ale že jeho cieľom bolo neopodstatnené obohatenie sa na základe nesprávne interpretovaných ustanovení smernice, fondu pracovného času a domniek o existencii škody bez jej preukázania.

Duplika

52. Žalobca v duplike zo dňa 29. júla 2025 reagoval na repliku žalovaného podanú dňa 15. apríla 2025, pričom rozporoval tak právne závery, ako aj skutkové tvrdenia žalovaného. V jednotlivých tematických okruhoch podrobne rozobral svoje stanovisko k jednotlivým námietkam žalovaného.

53. K podmienkam zodpovednosti za porušenie práva Európskej únie žalobca uviedol, že žalovaný vo svojej replike opakovane prezentoval požiadavku na preukázanie troch podmienok zodpovednosti podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ. Zdôraznil, že tieto podmienky boli súdom prvej inštancie podrobne rozobraté, a to konkrétne v bodoch 55 až 57 odôvodnenia napadnutého rozsudku, pričom každá zo zákonných podmienok bola súdom náležite a samostatne posúdená. Namietal preto, že opakovanie týchto tvrdení žalovaného je neúčelné a nespôsobilé spochybniť vecné dôvody rozsudku.

54. K výkladu pojmu pracovný čas a služobný čas vo vzťahu k výkladu § 97 zákona č. 315/2001 Z. z. o HaZZ žalobca nesúhlasil s názorom žalovaného, podľa ktorého majú byť z pracovného (služobného) času pri výpočte priemerného týždenného pracovného času odpočítané dni dovolenky alebo dočasnej pracovnej neschopnosti. Uviedol, že takýto výklad je v priamom rozpore nielen s vnútroštátnou právnou úpravou (§ 97 ods. 1 Zákona o HaZZ), ale aj so zmyslom a účelom smernice 2003/88/ES. V tejto súvislosti sa oprel o rozsudky Krajského súdu v Banskej Bystrici (napr. 14Co/74/2024) a Okresného súdu Lučenec (10C/15/2024), v ktorých bolo ustálené, že doby čerpania riadnej dovolenky a PN nie sú dôvodom na zníženie výpočtu týždenného pracovného času.

55. Zároveň uviedol, že v prípade, ak by sa do výpočtu nezapočítavali tieto obdobia, viedlo by to k absurdným dôsledkom – konkrétne k tomu, že by žiadny príslušník HaZZ de facto nikdy nemohol čerpať zákonné nároky na voľno, nakoľko by boli spätne odpočítavané zo služobného času. Takýto výklad by bol podľa žalobcu v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice a zároveň v priamom rozpore so základným účelom pracovnoprávnej ochrany.

56. K otázke správnosti a úplnosti transpozície smernice 2003/88/ES do vnútroštátneho práva žalobca uviedol, že poukaz žalovaného na existenciu transpozíčnej tabuľky sám osebe nie je dôkazom riadnej transpozície. V tejto súvislosti upozornil na skutočnosť, že transpozíciu do zákona o HaZZ výslovne riešila až novela zákona č. 258/2024 Z. z., účinná od 1. novembra 2024, ktorá do § 97 zákona o HaZZ doplnila nové ustanovenia týkajúce sa výpočtu priemerného služobného času. Podľa žalobcu, ak by bola transpozícia smernice už predtým úplná a správna, zákonodarca by nemal potrebu zasahovať do textu právnej normy.

57. Zároveň žalobca uviedol, že žalovaný tieto argumenty a dôkazné návrhy predložil prvýkrát až v odvolacom konaní, hoci ich mohol uplatniť už pred súdom prvej inštancie. Zdôraznil, že v systéme neúplnej apelácie je predkladanie novôt v odvolacom konaní možné len v zákonom taxatívne určených prípadoch, ktoré v danej veci nenastali. Poukázal na § 365 ods. 3 a § 366 Civilného sporového poriadku, ktoré upravujú rozsah prípustnosti nových skutočností a dôkazov v odvolacom konaní.

58. K referenčnému obdobiu a výpočtu priemerného pracovného času uviedol, že žiadne ustanovenie smernice 2003/88/ES neposkytuje členským štátom voľnosť nerešpektovať záväzok dodržiavať limit 48 hodín týždenne ani v rámci referenčných období. Tvrdil, že aj keby sa uplatnila metodika výpočtu navrhovaná žalovaným, podľa nej by došlo k prekročeniu maximálneho týždenného pracovného času.

59. Žalobca uviedol, že za rozhodné obdobie od 1. júla 2021 do 30. júna 2024 odpracoval 2 048,01 hodín služobnej pohotovosti, z toho 1 986,09 hodín ako určenú služobnú pohotovosť. Zdôraznil, že čerpanie dovolenky a pracovnej neschopnosti neznamená „odpočítateľný“ čas, ale sú to obdobia, ktoré majú v zmysle čl. 16 písm. b) smernice neutrálne postavenie – nie sú kompenzáciou nadmerného výkonu práce v iných týždňoch.

60. K problematike dokazovania žalobca uviedol, že by neuniesol dôkazné bremeno iba v prípade, že by nepreukázal existenciu ujmy spôsobenej porušením práv priznaných smernicou. Tvrdil však, že dôkazy, ktoré predložil, boli dostatočné a neboli zo strany žalovaného ani spochybnené. Opieral sa o predloženú evidenciu pracovného času, ako aj o výsluch, v ktorom opísal konkrétne dopady na jeho osobný život.

61. Spôsob výpočtu nemajetkovej ujmy žalobca odôvodnil tým, že zákon neustanovuje konkrétnu metódu jej výpočtu. Preto zvolil výpočet založený na záznamoch o službách a pohotovosti, ktorý bol podľa neho najbližší objektivizovanému oceneniu ujmy. Zdôraznil, že nejde o mzdový nárok, ale o dôsledok protiprávneho zásahu do práva na odpočinok.

62. Vo vzťahu k rozhodovacej praxi žalobca uviedol, že žalovaný účelovo vyberá rozhodnutia okresných súdov, ktoré ešte nenadobudli právoplatnosť. S odkazom na nález Ústavného súdu SR III. ÚS 288/2017 a uznesenie Najvyššieho súdu SR 6Cdo/29/2017 zdôraznil, že rozhodnutia súdov nižšej inštancie nie sú záväznou praxou a nie sú precedensom. Naopak, konajúci súd aj príslušný odvolací súd podľa neho opakovane akceptovali žalobcom zvolený spôsob výpočtu ujmy.

63. K intenzite zásahu do osobnostných práv žalobca opísal, že opakované prekračovanie týždenného pracovného času malo zásadný vplyv na jeho súkromný a rodinný život. Vysvetlil, že počas 48-hodinových služieb nespal a vo voľne medzi službami absolvoval školenia či výcviky. Takto podľa neho dochádzalo k zásahom do jeho práva na súkromie, zdravie a osobnostnú integritu. Citoval rozsudok SD EÚ C-243/09, podľa ktorého už samotná strata voľného času je legitímnym dôvodom na priznanie náhrady. Zásah označil za dlhodobý, intenzívny a neopraviteľný, pričom podľa jeho názoru vzniknutú ujmu možno kompenzovať výlučne peňažnou náhradou. Výška náhrady podľa neho odráža intenzitu zásahu, jeho trvanie a dopady na rodinný život.

Právne posúdenie odvolacím súdom

64. Krajský súd, ako súd odvolací, preskúmal vec podľa § 379, 380 ods. 1, 2 CSP a bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 (a contrario) CSP rozsudok okresného súdu podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil.

65. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Podľa ods. 2 ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

66. Predmetom súdneho konania je posúdenie nároku žalobcu – príslušníka Hasičského a záchranného zboru – na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch z dôvodu nezapočítania určených a nariadených hodín služobnej pohotovosti do pracovného času, hoci boli vykonávané v priestoroch pracoviska, čím došlo podľa tvrdení žalobcu k systémovému porušovaniu maximálneho týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Nárok žalobcu je založený na porušení práva Európskej únie, konkrétne smernice 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „SDEÚ“) predstavuje takýto nárok samostatný druh zodpovednosti štátu, ktorý sa odlišuje od klasickej zodpovednosti za protiprávne konanie podľa Občianskeho zákonníka či Zákonníka práce.

67. V zmysle rozsudkov M. K. D. (C-6/90 a C-9/90), ako aj D. G. C. K. M. (C-46/93 a C-48/93) platí, že každý jednotlivec má právo na náhradu škody, ak mu vznikla ujma v dôsledku dostatočne závažného porušenia práva EÚ, za predpokladu, že: porušené ustanovenie priznáva práva jednotlivcom; porušenie je dostatočne závažné a existuje príčinná súvislosť medzi porušením a vznikom ujmy. Tieto podmienky boli v posudzovanej veci naplnené. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES priznáva právo na maximálny týždenný pracovný čas (48 hodín vrátane nadčasov). Systém nezapočítavania služobnej pohotovosti na pracovisku do pracovného času nebol výnimočný, ale systematický a legislatívne podložený (ZoHaZZ), čo zakladá dostatočne závažné porušenie. U žalobcu bol preukázaný sústavný zásah do voľného času, súkromného a rodinného života, čo sa premietlo do konkrétnej ujmy – psychickej a sociálnej záťaže.

68. Z hľadiska vnútroštátneho práva sa žalobca domáhal ochrany podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia osobnostnú integritu jednotlivca vrátane súkromného a rodinného života, psychickej pohody a osobnej autonómie. Žalobca argumentoval, že služobná pohotovosť v priestoroch pracoviska znemožňovala plnohodnotný odpočinok, obmedzovala rodinný a spoločenský život, znemožňovala regeneráciu a ohrozovala zdravie. Tieto skutočnosti zodpovedajú kritériám, ktoré Ústavný súd SR označil za relevantné pre posúdenie zásahu do osobnosti (napr. nález III. ÚS 571/2021: „Dlhodobé pôsobenie nepriaznivých podmienok na psychické a fyzické zdravie môže predstavovať zásah do osobnostnej integrity, ak dosahuje určitú intenzitu.“). Judikatúra SDEÚ navyše opakovane konštatuje, že čas, keď je zamestnanec fyzicky prítomný na pracovisku a k dispozícii zamestnávateľovi, sa v celosti považuje za pracovný čas – bez ohľadu na mieru aktívnej činnosti (C-151/02 E.; C-243/09 M.).

69. Žalovaný namietal, že žalobca nepreukázal všetky tri podmienky vyžadované judikatúrou SD EÚ pre vznik zodpovednosti štátu za porušenie práva Únie (existencia normy, ktorá zakladá právo jednotlivca; existencia škody; príčinná súvislosť).

70. Žalobca argumentoval, že súd prvej inštancie tieto podmienky preskúmal a v bodoch 55–57 napadnutého rozsudku ich podrobne vyhodnotil, pričom ich existenciu konštatoval.

71. Odvolací súd uvádza, že súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku uznal, že článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES zakladá právo jednotlivca. Taktiež posúdil existenciu ujmy (v podobe straty voľného času a dopadov na súkromie) a uznal aj príčinnú súvislosť medzi stavom legislatívnej transpozície a vznikom ujmy. Argument žalovaného teda priamo nesmeruje proti dôvodom rozsudku, ale opakuje všeobecné tézy bez ich konkretizácie vo vzťahu k skutkovému stavu. Tieto podmienky boli v posudzovanej veci naplnené. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES priznáva právo na maximálny týždenný pracovný čas (48 hodín vrátane nadčasov). Systém nezapočítavania služobnej pohotovosti na pracovisku do pracovného času nebol výnimočný, ale systematický a legislatívne podložený (ZoHaZZ), čo zakladá dostatočne závažné porušenie. U žalobcu bol preukázaný sústavný zásah do voľného času, súkromného a rodinného života, čo sa premietlo do konkrétnej ujmy – psychickej a sociálnej záťaže.

72. Žalovaný tvrdil, že § 97 zákona o HaZZ upravuje iba účtovný fond pracovného času a nie skutočný rozsah odpracovaných hodín. Zároveň uviedol, že do výpočtu týždenného pracovného času sa nemajú započítavať dni dovolenky a PN.

73. Žalobca k tomu uviedol, že takýto výklad je v rozpore s § 97 ods. 1 zákona, ktorý považuje aj čerpanie dovolenky a PN za čas štátnej služby. Odkázal na judikatúru KS BB a OS Lučenec, ako aj na výklad Komisie EÚ.

74. Odvolací súd uvádza, že Judikatúra SD EÚ (E., I., C-243/09) striktno rozlišuje medzi „pracovným časom“ a „časom odpočinku“, avšak v kontexte čl. 6 a 16 smernice je zrejmé, že dovolenka a PN nemajú byť odpočítavané, ale považované za „neutrálne“ – t. j. nesmú kompenzovať prečerpanie maximálneho času. Argument žalovaného tu vychádza z formálnej evidencie, nie z materiálnej reality výkonu služby. Rovnako nie je preukázané, že § 97 nie je aplikovateľný – jeho výklad v judikatúre odvolacích súdov sa ustálil opačne.

75. K (ne)transpozícii smernice 2003/88/ES žalovaný namietal, že smernica bola riadne transponovaná prostredníctvom § 86 zákona o HaZZ, čo má dokazovať aj tabuľka zhody.

76. Žalobca namietol, že samotná existencia tabuľky zhody nestačí, pokiaľ aplikácia ukazuje nesúlad. Upozornil, že novela zákona č. 258/2024 Z. z. doplnila pravidlá, ktoré tam predtým absentovali – teda transpozícia nebola úplná.

77. Odvolací súd konštatuje, že právna teória aj judikatúra SD EÚ (napr. C-6/90 M.) opakovane zdôrazňujú, že transpozícia nie je formálny akt, ale musí byť účinná a úplná. Ak v aplikačnej praxi dochádza k porušovaniu práva únie, členský štát nesplnil svoju povinnosť. Argument žalobcu je v tejto časti vecne podložený konkrétnymi dôsledkami a následnou legislatívnou aktivitou zákonodarcu.

78. Vo vzťahu k referenčnému obdobiu žalovaný tvrdil, že Smernica umožňuje zohľadniť referenčné obdobie, a teda údajné prekročenia pracovného času nie sú automaticky nezákonné.

79. Žalobca tvrdil, že ani v rámci referenčného obdobia nemôže byť prekročený priemer 48 hodín za každý sedemdňový cyklus. Odkázal sa na čl. 6 písm. b) a čl. 16 smernice. Dodal, že aj pri 6-mesačnom období by u neho došlo k prečerpaniu.

80. Odvolací súd odkazuje na Judikatúru SD EÚ (napr. C-14/04 G.), ktorá potvrdzuje, že členský štát je povinný zabezpečiť, aby priemer v referenčnom období neprekročil 48 hodín. Žalovaný nepredložil konkrétnu výpočtovú tabuľku, z ktorej by vyplývalo, že tento limit bol dodržaný. Naopak, žalobca preukázal 2 048 hodín služobnej pohotovosti v období troch rokov, čo podporuje jeho tvrdenie.

81. K tomu odvolací súd dopĺňa, že žalovaný nepreukázal, že by skutočne dochádzalo k uplatňovaniu referenčných období v zmysle článku 16 smernice, ani že by sa pravidelne monitoroval priemerný týždenný pracovný čas v šesťmesačných intervaloch. Samotné ustanovenie zákona č. 315/2001 Z. z. o HaZZ nevytvára automatický dôsledok v podobe aplikácie článku 17 smernice – výnimky podľa článku 17 musia byť výslovne, jasne a primerane stanovené, čo sa v danom prípade nestalo.

82. Z článku 16 písm. b) smernice 2003/88/ES vyplýva, že členské štáty môžu zaviesť referenčné obdobie najviac štyri mesiace, v osobitných prípadoch šesť mesiacov, pričom však toto predpokladá výslovnú implementáciu do vnútroštátneho práva. V predmetnom prípade takáto transpozícia nebola vykonaná, resp. nebola vykonaná zrozumiteľne a zrozumiteľne nevyplýva z § 85 a § 86 ZoHaZZ. Navyše, ak žalobca vykonával 24-hodinové zmeny v pravidelnom režime bez uvedenia konkrétneho referenčného obdobia, v skutočnosti dochádzalo k mesačnému porušovaniu limitu, a preto bol takýto výpočet prípustný.

83. K otázke limitu podľa článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES žalovaný vytykal súdu prvej inštancie, že nerozlišoval medzi odpracovanými hodinami nad rámec limitu podľa článku 6 písm. b) smernice a ostatnými hodinami pohotovosti, ktoré nemali byť zarátané do fondu pracovného času. Odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že podľa ustálenej judikatúry SDEÚ (napr. C. C-397/01, E. C-151/02) je celý

čas fyzickej prítomnosti zamestnanca na pracovisku, vrátane pohotovosti, pracovným časom. Uvedený čas musí byť započítaný do týždenného pracovného fondu a v prípade jeho prekročenia nad rámec 48 hodín dochádza k porušeniu článku 6 písm. b) smernice. Súd prvej inštancie preto oprávnené vychádzal z údajov z dochádzkového systému SAP, ktoré zachytávali všetky druhy služby vrátane pohotovosti. Tieto údaje žalovaný nijak nevyvrátil, naopak, v duplike pripustil ich správnosť.

84. V zmysle článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES maximálny týždenný pracovný čas nesmie v priemere presiahnuť 48 hodín v rámci referenčného obdobia, ktoré môže členský štát určiť – najviac však na štyri mesiace, s možnosťou predĺženia v niektorých výnimočných prípadoch. Podľa článku 16 písm. b) smernice je štandardným referenčným obdobím obdobie štyroch mesiacov, pokiaľ vnútroštátna úprava neustanovuje inak.

85. Odvolací súd opakovane zdôrazňuje, že Slovenský právny poriadok výslovne nestanovuje referenčné obdobie pre príslušníkov HaZZ. Zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore neobsahuje žiadnu osobitnú právnu úpravu týkajúcu sa referenčných období pre účely výpočtu priemerného týždenného pracovného času. Rovnako to nevyplýva ani zo zákona č. 73/1998 Z. z., ani zo všeobecného právneho predpisu o verejnej službe. Za tejto situácie je potrebné vychádzať priamo z pravidiel uvedených v smernici 2003/88/ES, konkrétne z článku 16 písm. b), podľa ktorého je štandardným referenčným obdobím štvormesačný úsek, ak vnútroštátna právna úprava neustanoví inak. Referenčné obdobie nemožno uplatňovať mechanicky – rozhoduje celkový pracovný režim. Judikatúra Súdneho dvora EÚ uvádza, že referenčné obdobie nemôže slúžiť ako nástroj na legalizáciu systematického preťažovania pracovníkov, pokiaľ pracovný režim v dlhodobom horizonte pravidelne vedie k prekračovaniu maximálneho týždenného fondu. Referenčné obdobie je výpočtovým rámcom, ale nesmie ospravedlňovať porušovanie základného cieľa smernice – ochranu zdravia pracovníkov. Odvolací súd odkazuje napr. na Relevantné rozhodnutie: C-55/18 – M. G. I. G. O. J. (O.) F. G. D. I.. Súdny dvor zdôraznil, že členské štáty musia zabezpečiť systém evidencie pracovného času, aby sa dalo overiť dodržiavanie maximálneho týždenného pracovného času. Cieľom smernice je ochrana zdravia a bezpečnosti pracovníkov, a preto referenčné obdobie nesmie byť zneužitá na systematické prekračovanie limitov.

86. Smernica 2003/88/ES stanovuje, že priemerný týždenný pracovný čas nesmie presiahnuť 48 hodín vrátane nadčasov. Referenčné obdobie slúži len ako výpočtový rámec, nie ako nástroj na ospravedlnenie systematického preťažovania. Súdna prax jasne ukazuje, že zamestnávateľia musia viesť presnú evidenciu pracovného času, prekračovanie limitov v dlhodobom horizonte je porušením práva EÚ a ochrana zdravia pracovníkov má prednosť pred ekonomickými záujmami. Odvolací súd preto konštatuje, že aj keby boli hodiny rozpočítané v rámci teoretického referenčného rámca, skutočnosť, že žalobca v období takmer troch rokov opakovane a systematicky presahoval limit 48 hodín týždenne (vrátane služobnej pohotovosti na pracovisku), zakladá porušenie článku 6 písm. b) smernice.

87. Referenčné obdobie (napr. mesiac) slúži len na výpočet priemeru, ale nesmie ospravedlniť extrémne výkyvy, ako napr. 72 hodín práce v priebehu 3 dní. Zdravie a bezpečnosť majú prednosť pred flexibilitou výpočtu. Systém práce hasičov, ak vedie k pravidelnému vyčerpaniu, je v rozpore so smernicou 2003/88/ES. Derogácie pre záchranné služby sú možné, ale len za podmienky kompenzačného odpočinku a dodržania zásad ochrany zdravia. Z rozhodnutí SDEÚ vyplýva, že referenčné obdobie musí byť aktívne riadené štátom – nie spätne ospravedlňované.

88. Podľa rozsudku vo veci C-243/09, M., členský štát má aktívnu povinnosť zabezpečiť dodržiavanie maximálneho pracovného času v rámci definovaného referenčného obdobia. Nie je prípustné, aby sa až spätne, v rámci súdneho sporu, konštruovali referenčné rámce, ktoré by spätne ospravedlňovali objektívne prekročenia povoleného časového rozsahu. Žalovaná v konaní nepreukázala existenciu riadne definovaných a vedených referenčných období, v ktorých by bolo preukázané, že priemerný týždenný pracovný čas žalobcu neprekračoval 48 hodín. Naopak, výstupy zo SAP a ďalšie dôkazy preukazujú, že celkové zaťaženie žalobcu (vrátane nezapočítaných hodín pohotovosti) viedlo k chronickému prekročeniu tohto limitu počas celého rozhodného obdobia.

89. K dôkaznému bremenu a výpočtu nemajetkovej ujmy žalovaný tvrdil, že žalobca neuniesol dôkazné bremeno a že výpočet ujmy je paušálny a nekonkretizovaný.

90. Žalobca v reakcii tvrdil, že predložil konkrétnu evidenciu a svoj výsluch, ktorými preukázal odpracované hodiny a ich dopad na súkromný život. Odkázal na judikatúru, ktorá uznáva ujmu spôsobenú stratou voľného času.

91. Podľa rozhodnutí SD EÚ (napr. C-243/09) nie je potrebné preukazovať osobitnú ujmu, pokiaľ došlo k porušeniu práva na odpočinok. Výpočet žalobcu bol založený na evidencii služieb a odpracovanej pohotovosti, ktorú žalovaný nespochybnil. Vzhľadom na chýbajúcu zákonnú metódu výpočtu nemajetkovej ujmy v tomto type prípadov nemožno žalobcovi vyčítať, že použil vecne

objektívizovaný model. Odvolací súd považuje za korektné, že súd prvej inštancie vychádzal z orientačných sadzieb pri výpočte nemajetkovej ujmy za každú hodinu pohotovosti nad zákonný limit. Takýto postup nie je v rozpore s ustálenou judikatúrou, pokiaľ je výpočet len prostriedkom určenia rozsahu zásahu, nie nárokováním mzdových nárokov.

92. K argumentu o rozhodovacej praxi a ustálení judikatúry, kedy žalovaný odkázal na viaceré rozhodnutia okresných súdov, ktoré nepodporili nárok žalobcov v obdobných veciach žalovaný poukázal na rozhodnutia KS BB (napr. 2Co/25/2024), ktoré potvrdzovali jeho výpočet. Uviedol, že rozhodnutia OS nemajú právnu záväznosť. Odkázal sa aj na judikatúru ÚS SR (III. ÚS 288/2017).

93. Odvolací súd konštatuje, že vzhľadom na neexistenciu zjednocovacieho stanoviska najvyšších súdov je možné hovoriť o pluralite rozhodovacej praxe. Žalovaný však operuje iba rozhodnutiami OS bez právoplatnosti. Naopak, žalobca poukazuje na stabilnú prax krajského súdu v príslušnom obvode. Argumenty žalovaného sú v tejto časti oslabované nedostatkom vecnej protidôkaznej argumentácie.

94. K aplikovateľnosti smernice a jej transpozícii odvolací súd dopĺňa, že právny režim upravený smernicou 2003/88/ES je plne záväzný aj na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru. Ustanovenia článku 2 a článku 6 písm. b) tejto smernice zakotvujú subjektívne právo jednotlivca na to, aby jeho priemerný týždenný pracovný čas nepresiahol 48 hodín v rámci stanoveného referenčného obdobia. Výnimky z aplikácie tejto smernice na zložky verejnej moci musia byť výslovne a jednoznačne stanovené.

95. Argumentácia žalovaného o tom, že Smernica sa nevzťahuje na hasičov, bola v minulosti opakovane odmietnutá tak rozhodovacou praxou SD EÚ (porov. rozsudky C-243/09 a C-742/19), ako aj krajskými súdmi v Slovenskej republike, napríklad v rozhodnutí KS BB sp. zn. 15 Co 130/2024. Odvolací súd nepovažuje výklad žalovaného o výnimke podľa smernice 89/391/EHS za dôvodný – táto výnimka totiž podlieha reštriktívnemu výkladu a nebola v prípade žalobcu aplikovateľná.

96. Pokiaľ ide o otázku transpozície smernice, odvolací súd konštatuje, že existenciu tzv. tabuľky zhody nemožno považovať za dôkaz riadnej a úplnej transpozície. Skutočnosť, že zákonodarca v novembri 2024 doplnil § 97 zákona č. 315/2001 Z. z. o nové pravidlá výpočtu služobného času, je sama osebe dôkazom o tom, že pred touto novelou absentovala presná a normatívne jednoznačná implementácia požiadaviek smernice. Rovnako sa odvolací súd stotožňuje so závermi súdov nižšej inštancie aj iných krajských súdov (napr. sp. zn. 15 Co 157/2023), že dlhodobé prehliadanie inštitútu referenčných období zo strany vnútroštátnej právnej úpravy viedlo k systémovému porušeniu článku 6 písm. b) smernice.

97. K spôsobu výpočtu a dôkaznej situácii. Odvolací súd považuje za preukázané, že žalobca v rozhodnom období (01. 07. 2021 – 30. 06. 2024) odpracoval 2048,01 hodín služobnej pohotovosti, z toho 1986,09 hodín určenej služobnej pohotovosti, ktoré mu neboli zahrnuté do výpočtu pracovného času. Z obsahu spisu vyplýva, že týždenný pracovný čas žalobcu dlhodobo prekračoval zákonný limit 48 hodín priemerne za 7 dní, a to aj pri uplatnení referenčného obdobia šesť mesiacov, ktoré žalovaný spätne tvrdí, že sa malo uplatniť. Takýto výklad je nielen účelový, ale aj v rozpore s článkom 16 písm. b) smernice, ktorý stanovuje, že do výpočtu priemerného pracovného času sa doby platenej dovolenky a práceneschopnosti nezahŕňajú – teda nie že sa odpočítavajú, ako tvrdil žalovaný.

98. Odvolací súd konštatuje, že dôkazné bremeno bolo v danom prípade unesené žalobcom. Z jeho podaní, najmä z predložených podkladov zamestnávateľa a časovej evidencie, ako aj z výpovede žalobcu, vyplynul ucelený a presvedčivý obraz o rozsahu zásahu do jeho práv. Tvrdenie žalovaného, že žalobca nepredložil dostatok dôkazov, je v rozpore s realitou a s obsahom spisu.

99. K charakteru a výške ujmy. Súd prvej inštancie priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do jeho práva na súkromný a rodinný život, práva na ochranu zdravia a práva na odpočinok, ktorý mal charakter systematického a dlhodobého preťaženia spôsobeného nesprávnou aplikáciou vnútroštátnej normy v rozpore so smernicou. Výška priznanej ujmy bola podložená spôsobom výpočtu, ktorý vychádza z pracovných podmienok konkrétneho žalobcu, čo je v súlade s konštantnou judikatúrou (porov. sp. zn. 15 Co 131/2023, 15 Co 115/2023).

100. Odvolací súd zdôrazňuje, že žalobca netvrdil, že by mu pohotovosť nebola zaplatená, ani že ide o nárok na mzdu. Nárok smeroval na náhradu ujmy spôsobenej tým, že mu nebola poskytnutá zákonná možnosť odpočinku a regenerácie, a teda došlo k zásahu do jeho práv chránenej sféry. Tento typ ujmy nie je objektívne vyčísliteľný a preto jeho kvantifikácia vyžaduje odhad vychádzajúci z rozsahu zásahu, dĺžky trvania a intenzity dopadu na život poškodeného. Tento prístup je v súlade s rozsudkom SD EÚ vo veci C-243/09, podľa ktorého už samotná strata času odpočinku bez potreby ďalších následkov zakladá nárok na náhradu.

101. Argumentácia žalovaného, že neexistuje jednotná judikatúra, je zavádzajúca – opakovane potvrdené rozhodnutia krajských súdov vytvárajú konzistentnú líniu výkladu o právach príslušníkov HaZZ, a to aj vo veciach nemajetkových nárokov vyplývajúcich z porušenia smernice.

102. K procesným a novým námietkam. Odvolací súd považuje za relevantné tiež poukázanie na procesný moment – žalovaný vo svojom ostatnom vyjadrení uvádzal tvrdenia a listiny, ktoré mohli a mali byť predložené už v rámci konania pred súdom prvej inštancie. V systéme neúplnej apelácie nie je možné zohľadniť tzv. novoty, pokiaľ neboli splnené podmienky § 366 CSP. Žalovaný nepreukázal, že by mu v ich predložení bránila objektívna prekážka.

Trovy odvolacieho konania

103. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 396 ods. 1 CSP, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP, keď v odvolacom konaní bol v celom rozsahu úspešný žalobca, preto mu odvolací súd priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu, pričom o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

104. Senát krajského súdu prijal toto rozhodnutie pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. CSP)

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,

- a) ktorému súdu je určené,
- b) kto ho robí,
- c) ktorej veci sa týka,
- d) čo sa ním sleduje a
- e) podpis.

(§ 127 ods. 1 CSP)

Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 CSP).

Strany konania majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Ak má dovolanie vady podľa § 429 a dovolateľ na výzvu súdu prvej inštancie na odstránenie väd neodstráni vady, následkom neodstránenia väd dovolania je odmietnutie dovolania.